

Romániai Református Egyház és a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház jubileumi lelkészszenelő közgyűlése

A július 4-én délelőtt megtartott közös zsinati ülést követően a Romániai Református Egyház és a Romániai Evangélikus-Lutheránus egyház délután öt órától közgyűlést tartott a Farkas utcai templomban.

A közgyűlést Fekete P. P. János, az Erdélyi Református Egyházkerület főgondnoka nyitotta meg, aki az egyház küldetéséről és reménységéről beszélt, és a Mk 10,27 szavait idézte: Istennek minden lehetséges. Ezután Christoph Sigrist, a zürichi Grossmünster-templom lelképásztora, a Svájci Református Egyház képviselője köszöntötte a közgyűlés tagjait és a nagyszámú gyülekezetet, és hangsúlyozta az egyház társadalmi szerepét. A két egyház együtt megtartott közgyűlésén főtisztelendő Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke hirdette az igét.

A keresztről szóló beszéd

Mert a keresztről szóló beszéd bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik üdvözülünk, Istennek ereje. Mert meg van írva: „Elvesztem a bölcsék bölcsességét, és az értelmesekek értelmét elvetem.” Hol a bölcs? Hol az írástudó? Hol e világ vitázója? Nem tette-e bolondsággá Isten a világ bölcsességét? Mivel tehát a világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg Istent a maga bölcsességében, tetszett Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által üdvözítse a hívőket. És miközben a zsidók jelt kívánnak, a görögök pedig bölcsességet keresnek, mi a megfeszített Krisztust hirdetjük, aki a zsidóknak ugyan megütközés, a pogányoknak pedig bolondság, de maguknak az elhívottaknak, zsidóknak és görögöknek egyaránt, az Isten ereje és az Isten bölcsessége. Mert az Isten „bolondsága” bölcsőbb az emberek bölcsességénél, és az Isten „erőtlenége” erősebb az emberek erejénél.

1Kor 1,18–25

Kedves Testvéreim a Jézus Krisztusban!

Kedves Szolgatársak, Zsinati Képviselők! Kedves Vendégek!

Nagy szeretettel emlékezem vissza a hat héttel ezelőtt, május 19. és 21. között Nagyváradon megtartott református egység napjára, amit a történelmi Magyarország református egyházai szerveztek meg a Varadinum ünnepek keretei között. Történelmi jelentőségű találkozó volt ez Váradon, hiszen nemcsak udvariasságból, vendégnek hívták meg Erdélyi Evangélikus Egyházunkat, hanem ak-

tív résztvevőnek is. Így lettünk mi, magyar evangélikusok integráns, alkotó része a reformáció 500 éves jubileumát ünneplő összreformátus rendezvénynek.

Május 20-án szombaton került sor a szépen restaurált váradi várban – jelképes környezetben – az ünnepi istentiszteletre, amelyen az a megtiszteltetés ért, hogy együtt szolgálhattam a református püspök testvérekkel.

Elgondolkodtam, hogy helyet kaphattam volna, valamelyik széksorban a vendégek között, talán felkérhetek volna egy ünnepi köszöntésre, amely teljesen helyén lett volna, de egy rendhagyó dolog történt. A szolgálattelvők mellé jelölték ki helyemet, szolgálatra kértek fel, ami nekem nagyon jólesett. Emberileg nagyon szép testvéri gesztus volt, méltó emlékezés együtt a reformáció 500. évére.

5000-6000 ember vett részt ezen a nagyon szépen és színvonalasan megrendezett szabadtéri istentiszteleten, amely zeneileg, liturgikailag csodálatos élményt jelentett számomra. Egyáltalán nem éreztem magam vendégnek, kívülállónak, hiszen otthon voltam az enyéim között. Minden emberi, baráti, szolgatársi gesztuson túl hiszem, hogy ez az alkalom a Szentlélek ajándéka volt.

A szolgálat nem egyszerűen egy imádság elmondására vagy egy lekciónvasására korlátozódott, hanem az úrvacsora liturgiájának végzése volt a feladatom, mégpedig az evangélikus szertartás szövege szerint. Hogy ez mitől különös, mitől rendkívüli, mitől forradalmian újszerű? A protestáns, evangélikus istentisztelet két csúcspontja az igehirdetés és az úrvacsora. Ebből az úrvacsora liturgiáját bízták rám.

Tudjuk nagyon jól, hogy a 16. század második felében, Luther (1546) és Melancthon (1560) halála után éppen az úrvacsora értelmezése körül kialakult heves, elfogult, szerintem értelmetlen viták vezettek a református és evangélikus felekezetek kialakulásához, és az eddig nagyjából együvé tartozó protestánsok szétválásához. Ez a váradi közös úrvacsorázás, véleményem szerint, jóval több volt, mint egy emberi, egy történelmi gesztus. Nekem Jézus főpapi imádságának szavai jutottak eszembe: *...hogy mindnyájan egyek legyenek úgy, ahogyan te, Atyám, énbennem, és én tebenned, hogy ők is bennünk legyenek, hogy elbiggye a világ, hogy te küldtél el engem. Én azt a dicsőséget, amelyet nekem adtál, nekik adtam, hogy egyek legyenek, ahogy mi egyek vagyunk: én öbennük és te énbennem, hogy tökéletesen eggyé legyenek, hogy felismerje a világ, hogy te küldtél el engem, és úgy szeretted őket, ahogyan engem szeretted.* (Jn 17,21–23)

Tehát többről, jóval többről szól ez, mint egy kedves, szép emberi gesztusról. Isten megajándékozott minket, Isten cselekedett velünk, Isten az egység, a szeretet és békeesség lelkét adta nekünk!

Ezen az ünnepen ott Váradon, azon a nagyon református ünnepen mindaz, ami valamikor határt, elválasztó vonalat, ellentétet jelentett közöttünk, éppen az úrvacsora liturgiája (a szerzettetési igék, az anamnézis és epiklézis) a szentség összeforrasztott, összekötött minket. Ez pedig a Szentlélek által ihletett pünkösdi jelenség volt. Ez a legmarkánsabb kifejezése annak, hogy együvé tartozunk, hogy a szószéki és úrvacsorai közösségünk tartalmas evidencia, egyházainkban élő gyakorlat. S mindezt az ott jelen lévő református hívek nyíltan, ki-

váncsian, hisz volt, aki most látott életében először élő evangélikus celebrálót, teljes természetességgel, örömmel és lelkesen fogadták, így Isten Lelkének egy szép közösségteremtő csodáját éltük meg. Ezt bizonyította az is, hogy az istentisztelet végén meglepően sokan jöttek oda hozzám lelkész kollégák, hívek, ismerősök és ismeretlen arcok, kezet szorítottak, és sokan mondták: „püspök úr folytassuk, legyen folytatás, ez így szép, így helyes, ez nagyon jólesett.” Meggyőződésem, hogy nemcsak Váradon, hanem a mennyben is öröm volt, hiszen engedelmeskedtünk Krisztus parancsának. Most pedig itt a folytatás: közös ünnepi zsinat, istentisztelet, közösen végzett lelkészszentelés.

Ami késik, nem múlik, ha hinni lehet az évszámoknak, a régi levéltári feljegyzéseknek, akkor az utolsó közös zsinatunktól késtünk röpke 446 évet. Most ezt pótolni igyekszünk. Tehát, ha minden igaz, 446 évvel ezelőtt, a katolikus erdélyi fejedelem, Báthory István rendeletében elődeink Medgyesén 1571. május 1-jén zsinatot tartottak. Kemény vitákkal, éles ellentétekkel terhes zsinatolás és korszak volt ez. A zsinaton elnökölt a szász protestánsok püspöke, Mattias Hebler és a magyar protestánsok újraválasztott püspöke Alesius Dénes. Sajnos ettől kezdve útjaink szétváltak a heves teológiai viták és politikai érdekek mentén, a felekezeti képződés, konfeszszializáció útjára léptünk, így alakul meg az erdélyi református egyházkerület, és így erősíti meg lutheránus pozícióját az erdélyi szász egyházkerület, melynek földrajzi, politikai besorolásunk miatt mi magyar evangélikusok is tagjai maradtunk.

Hogy ez a szétválás értelemszerűen mennyire volt helyes, mennyire volt előrevivő, méltó Krisztus-követő léthez, mennyire felelt meg a mi Urunk akaratának, ezt mindenki maga döntse el. Kálvin egészen biztosan tiltakozott volna minden szakadásért, hiszen az *Institutio* IV. könyvének 1. fejezetében (a 2. bekezdésben) ezt írja: „mivel Isten összekötötte, szétválasztani nem szabad, úgy, hogy akinek Isten atyjuk, azoknak az egyház legyen anyjuk... S azért nevezetük az egyház katolikusnak, vagyis közösnek (egyetemesnek) mivel nem oszthatnák azt két- vagy háromfelé anélkül, hogy Krisztust részekre ne szaggatnók; ami pedig lehetetlenség. Istennek minden választottai ugyanis úgy vannak összekötve Krisztusban, hogy amiképpen egy fejtől függnek, azonképpen mint egy testbe is olvadnak össze...”

Ehhez az idézethez hozzá kell tennem, hogy sem Kálvin, sem Luther, sem Melancthon, sem a mi reformátoraink nem ismerik a több Anyaszentegyház fogalmát. A késő középkor emberének gondolatvilágában és hitében ilyen, hogy több egyház, nem létezett, hiszen Jézus Krisztus, a mi üdvözítőnk egy. Jézus titokzatos teste egy test. Isten üdvözítő szeretete minden ember számára ugyanaz a kiapadhatatlan forrás. Isten szeretetének megvalósulása a történelemben, a Krisztus-eseményben, az egy esemény!

A Lélek egy. Valamennyien ezt a Lelket kapjuk, amely életet ad, megvilágosít, megszentel, megtart és megerősít a hitben.

A keresztség egy! Az ajándékok sokfélék, de egy a Lélek. Újra és újra meg kell találni, és fel kell vállalni a lelki egészség útját.

Igaz, azt is ki kell mondani, hogy az egyház felekezeti megoszlása, bár történelmi képződmény, mégis bűnös állapot. A mi bűnünk, az enyém, a tiéd olyan állapot, amit meg kell szüntetni.

A látható, szomorú tényeknek ellentmondva, reformátorainkkal együtt valom, hogy minden megosztottság ellenére egy egyetemes anyaszentegyház van, és mi mindnyájan ennek részei vagyunk.

Az egy egyházzól, az igazi egységről teljesen egybehangzóan tanítják reformátoraink, például Melanchton az *Agostai Hitvallás* VII. cikkelyében: „Azt is tanítják, hogy egy minden időre kiterjedő anyaszentegyháznak kell léteznie. Az egyház pedig a szentek gyülekezete, melyben az evangélium helyesen hirdetik és a szentségek helyesen szolgáltatnak ki. Az egyház igazi egységéhez elegendő az evangéliumi tanban és a szentségek kiszolgáltatásában való megegyezés és nem szükséges, hogy külső szokások, szertartások, vagy emberek által megállapított ceremóniák mindenütt hasonlóak legyenek...”

Heinrich Bullinger, zürichi reformátor ezzel egyezően így fogalmazott a *Második Helvét Hitvallás*ban: „Azt mondjuk tehát, hogy az egyház igazi egységét a tanítások képezik, és Krisztus evangéliumának igazi és egyező hirdetése, valamint nyilvánvalóan az Úrtól rendelt szertartások... Tehát egészen bizonyos, hogy az egyház külső ismertetőjegyei az Ige és a sákramentumok, mivel így adták elő az isteni bizonyosságok. Ezek szerkesztenek egybe minket...”

Kálvin az *Institutio* IV. könyvének 1. fejezetében így fogalmaz: „Ahol tehát tisztelettel hallgatják az evangéliumot, s ahol nem hanyagolják el a szentségeket, ott abban az időben az egyháznak igazi és kétségtelen képe látható..., s ennek egységét nem szabad megrontani.”

Jöjünk közelebb időben, közös hitvalló iratunk, az Európai Reformátori Egyházak egyezménye (Leuenbergi Konkordia) második pontjában ezt írja: „Az Anyaszentegyház egyedül az Úr Jézus Krisztusban alapul. Ő az, aki egybegyűjti az egyházat – aki az igehirdetés és a szentségek által közli az ő megváltó kegyelmét.”

Ha most az általunk oly nagyon szeretett fának a képét használom, ami az

egyik ünnepi plakáton is rajta volt. Nekünk a közös gyökereket, a megtartó törzset (közös törzsünket) letagadni nem lehet. Igaz, az ágak a törzsből szépen ide-oda nőttek az ég felé, hol párhuzamosan, hol görbén, de egy lombozatot alkotnak, és ezek az ágak közösen, lombozatot alkotva adják meg a fa formáját. A közös gyökér és törzs meghatározza a

gyümölcsöt is. A modern genetika felől közelítve meg a képet, a bennünk lévő lelki, hitbeli DNS ugyanazt a konfigurációt, ugyanazt a mintát tükrözi, reprodukálja.

Most pedig nézzük meg azt a testvéri, baráti, bajtársi viszonyt, ami reformátorainkat összekötötte. Például Kálvin mint aki a második reformátori generáció képviselője, nem találkozott személyesen Lutherrel, de hitbeli atyjának és mesterének nevezte őt. Melanchtonhoz őt is, Bullingert is végtelen tisztelet, szeretet és mély barátság fűzi. Ez a viszony nem kritikátlan tudósi magatartást jelent, hanem őszinteséget, bátorságot, nyitottságot a vitákra, amely ma kötelez minket, óriási feladatot ró mind teológiai gondolkodásunkra, mind egyházi gyakorlatunkra, és anélkül, hogy múltunk árnyoldalait letagadnánk, tudom, hiszem, ma jó úton járunk, és azt kívánom, hogy legyen erőnk, bátorságunk a folytatáshoz.

Ha engedelmesek akarunk lenni küldő Urunknak, hűségesek a küldetéshez, akkor semmi esetre sem szabad félúton megállni, megelégedni egy dekoratív ökumenikus minimalizmussal, jelképes jubiláló fesztivizmussal, valami felemelő, mégis üres formaságokkal. Még az sem elég, hogy egy adott történelmi sorshelyzet, a nemzeti sorskérdés követeli meg a szoros együttműködést, összefogást, egységet. Nekünk elsődleges Krisztus parancsa, az evangéliumi küldetés, minden egyéb másodlagos, csak következményként jelentkezik.

2017 a nagy 500 éves reformáció jubileumi éve, 600 millió magát protestáns gyökerűnek valló keresztyén ember ünnepe. Igazi, óriási világméretű ünnep. Jubiláló ünnepek, sok százazres tömegrendezvény. Nemrég tartották az ünnepek ünnepét Németországban, a híres jubileumi Kirchentagot Berlinben és Wittenbergben. Volt ott például egy Refo Mega Party 300 000 ifjúsági résztvevővel Berlinben, 200 000 vettek részt a wittenbergi záró istentiszteleten, és 40 000 önkéntes segített). Azért mi magyarok is kiteszünk magunkért, ünnepelni tudunk, szeretünk. A csapból is Refo 500 folyik, azt hiszem nincs olyan evangélikus és református gyülekezet a történelmi haza területén, ahol ne tisztelegtek volna ünnepélyes keretek között a reformáció emléke előtt.

Magyarországon áthaladva több helységben, falvakban, városokban, nagyon sok helyütt templomokon, parókiákon, középületeken, múzeumokon ott ékeskedtek a színes szép óriáshirdetők, bannerek, amelyek arra hívták fel a figyelmet, hogy 2017 a reformáció 500. jubileum éve.

Ennek kapcsán jutott eszembe a 20. század egyik nagy regényének, Gabriel Garcia Marquez *Száz év magány*ának egy apró epizódja. Ez a könyv egy Macondo nevű őserdei falu furcsa lakóiról szól, akiket egy nagyon különös, ragályos betegség támad meg: az álmatlanságkór. Egyszerűen nem tudnak soha többet aludni. Az álmatlanság következménye, hogy valóban nincsenek álmaik, nincsenek vízióik, nincsenek elképzeléseik, fantáziájuk nem működik, egyszerűen eltompulnak. Mivel nem alszanak, dolgoznak, de egyszer elfogy a munka is, mert mindent elvégeztek. De, egy még ennél is súlyosabb tünete van az álmatlanság betegségének. Felüti a fejét a felejtés, az amnézia. Egyszerűen az történik, hogy kezdenek mindent elfelejteni: tárgyak neveit, fogalmakat, élőlényeket,

társaikat, önmagukat. Jose Antonio Buendea, a falu esze kitalálja, hogy védekezni úgy lehet, ha a dolgokra felírják azok neveit: üllő, kalapács, szék, ajtó, ágy, fal, serpenyő meg lábas. Megjelölték írással a növényeket, meg az állatokat: tehén, kecske, juh, tyúk, disznó, malanga, banán stb. Azután eszükbe jutott, hogy eljöhet az idő, amikor a feliratokról ráismernek ugyan a dolgokra, de már nem tudják mire használják. Így hát egy táblát akasztottak a tehén nyakára, s felírták rá: „Ez tehén”. Minden reggel meg kell fejni, hogy tejet adjon, a tejet pedig fel kell forralni, majd kávé-t kell beleönteni, hogy tejeskávé legyen belőle. Így éltek hát illó valóságban, amely megakadt a szavak horgán...

A falu fő utcájára egy nagy táblát állítottak, amelyre felírták: „Van Isten”. Igen ám, ott állt a felirat, hogy van Isten, csak az a baj, ha elment az eszük, megszűnt az emlékezet, s akkor azt sem fogják tudni, mi fán terem az egész. Mivel eszik vagy isszák, hogy van Isten? Mi a jelentése, a tartalma az egésznek? Nem lesz ez más, mint egy üres, hasznavehetetlen, tartalmatlan felirat, egy üres szó. Igen, fennakadtak a szavak horgán, mihelyt elfelejtették az írott szó jelentését.

Ország-világ felírtuk bannerre, fűre-fára, hogy Reformáció 500, meg szerteszét látjuk Luther és Kálvin portréit, könyvborítótól, sörösüvegig mindenütt, és felírtunk mindenféle hasznos megünneplendő dolgot. Itt most már, nekünk is az a kérdésünk: Tudjuk-e mi fán terem ez az egész reformáció? Mi is az, hogy reformáció? Mi a reformáció lényege? Miről, illetve kiről szól a reformáció? Mi is ez a történet?

Meggyőződés, hogy nagy jelszavakat, bevett kliséket emlegetve van válszunk. Ezen a szinten hiba nincs, de a nagy jubilálás, emlékezés, főhajtás és fel-

A felszentelt református lelkipásztorok (balról jobbra):
Köblös Lehel, Szilágyi Róbert Béla, Kovács László, Bedő Judith Boróka, Tusa Róbert,
Monda Sándor, Kelemen Attila Csongor, Bányai Béla László

hajtás kapcsán átjön vajon az igazi tartalomból, a lényegből valami? Megért valamit a 21. század embere, abból a mély tartalomból, a lényegből, ami a látvány, ami a díszletek mögött van? Elindít ez az egész valami szellemi, lelki pezsgést, valami személyes, hitbeli reformációt a mi életünkben? Értjük, hogy mi is történik?

Mi a reformáció?

Hadd kezdjem el válaszomat egy tagadással. A reformáció nem egyszerűen következménye a reformátorok hősiességének, lovagias csatározásainak, látványos vitáinak. Nem birodalmi gyűlésekről, látványos protestációkról szól; igazából egy nem is túl látványos történet. (Nem látványosság!) S bár a hagyományok szerint mi a kiindulását 1517. október 31-ével datáljuk, a wittenbergi 95 tétel kifüggesztésével számítjuk, mert mi nagyon ragaszkodunk a konkrét dátumokhoz, szeretjük a dolgokat keretbe terelni. Meggyőződésem viszont, hogy a reformáció lényege mégsem köthető egy konkrét dátumhoz, naphoz, órához. Ez biztos sokkal korábban kezdődik el Luther gondolkodásában, ott forr, erjed 1513–1517/(1518) között a tudomány műhelyében. Nem látványos hőstett, hanem imádságos, hitben fogant, nagy és kemény, tudományos bibliakutatás és teológiai gondolkodás eredménye. A reformáció mindenekelőtt egy lelki, hitbeli, egy teológiai, egyházi jelenség volt. Kétségtelenül óriási civilizációtörténeti következményekkel. A reformáció az Ige ügye. (A bibliai szöveg, az írott Kijelentés exegetikai és hermeneutikai műhelymunkájából született). A reformátorok elsősorban szobatudósi és igehirdetői munkájának köszönhetően helyükre állnak a hit dolgai.

A *reformare* szó eredeti jelentése is újraalakítani, visszaigazítani valamit az eredeti, az autentikus állapotnak megfelelően. Az egész folyamat egy kérdéssel kezdődik, Luther kérdésével: Hol, hogyan talállok egy kegyelmes Istent?! És ez nem retorikus, irodalmi, stílári kérdés, hanem ez a döntő, az egzisztenciális, élet-halál kérdés számára. Ez indítja el az egész gondolkodási folyamatot, és szab irányt, egyértelmű irányt az egész reformációnak. Erre a nagyon személyes, mély kérdésre keresett és megtalált válasz jelenti mind a mai napig a reformáció lényegét. Ez pedig nem más, mint a kereszt teológiája, amit tulajdonképpen 1518-ban a *Lipcei disputációban* és a *Hogyan szemléljük Krisztus szenvedését* című írásaiban hoz nyilvánosságra a reformátor. Ezután minden reformátori írásban ez köszön vissza: „Crux sola est nostra theologia” – a kereszt egyedül a mi teológiánk. És mi ennek lényege? A kereszt teológiájának jelentése, tartalma és módszere tulajdonképpen egy radikális szakítást, szembefordulást jelent a kor divatos, nagy teológiai konstrukciójával, amit skolasztikának nevezünk. Ennek gyűjtőneve a dicsőség teológiája, latinul *theologia gratiae*, amely nagyon rokonszenves szellemi építmény; szép, divatos, logikus és nagyon emberközpontú. Ennek is van egy nagyon tetszetős alapkérdése: Én az ember, a teremtmény, miként ragadhatom meg a végtelen, a tökéletes, a mindenható Isten lényegét, hogyan ismerhetem meg az isteni lét esszenciáját, és hogyan üdvözít engem ez

az istenismeret? Teremtésben kapott emberi képességem és lelki, szellemi minőségem által miként tudok behatolni Isten létének titkába? Ha őszinték, vagyunk, láthatjuk ez egy máig ható, nagyon izgalmas kérdés. Talán nincs is olyan gondolkodó ember, aki ne kérdezett volna hasonló módon.

A dolog megfejtése abból indul ki, hogy minden, ami létezik, ami van, ami teremtett – az ember is –, de maga a teremtő Isten is, tehát minden, mint egy hierarchikus lánc, egymásba, egymáshoz kapcsolódó láncszemekként illeszkedik össze: összefüggő építmény a kicsitől a végtelenig. Az egyik láncszemből kiindulva ismerhetjük meg a másik láncszemet (az értelem és a lélek útján), egyrészt azért, mert kapcsolódik, másrészt azért, mert minden, ami van, ugyanazt az isteni lényegét hordozza.

Így az ember, mint kisebb láncszem, megismerheti Istent, aki mindennek az alapja. Lényegébe véve a bűneset, a nagy szakítás után is maradt az emberben valami isteni képmás, isteni szikra, belső intuitív értelem, valami őseredeti, erkölcsi tudat, valami olyan belső, mély isteni jellegű képesség, amelynek segítségével megismerheti Isten lényegét, megragadhatja Istent. (Ezt szinterézisizsnek nevezik.) Tehát a ratio, az intellectus, a synteresis vagy a belső megvilágosodás segítségével megragadható a transzcendens örök lényeg. Sőt az erkölcsi jó is ezek segítségével tökéletesíthető cselekvéssel, gyakorlással. Igaz, első cselekvő a mindenható Isten, ott van a Megváltó cselekedete is, a megelőző kegyelem is, de mindez csak impulzusként segíti elő feltámadni az emberben azt a különös megismerő habitust. Végül is az emberi bölcsesség, az emberi tudás, az emberi erkölcsi, cselekedeti igyekezet hidat, utat épít Istenhez.

A felszentelt evangélikus lekipásztorok (balról jobbra):
Bencze Nímród, Illyés Sándor, Kerékgyártó Imola, Bandi Márta, Bencze Orsolya

Ez nagyon izgalmas lelki-szellemi kaland, vonzó és szimpatikus, egy kis görög filozófia, egy kis gnoszticizmus, egy csipetnyi spiritualitás, logikai módszer. Egy csodálatos emberi útépítés tanúi lehetünk, ahol végül is a főszerep az emberé. Nos ezzel szemben születik meg a kereszt teológiája, és ez által bontakozik ki a reformáció egész rendszere. Ez a dicsőséges emberi út, bár vonzó, rokonszenves, izgalmas, mégis kudarcra van ítélve, zsákutca, mert semmi más nem történik, mint maga az ember épít egy absztrakt, bizonytalan, érthetetlen, hiányos saját istenképet. De az emberi bölcsesség és az emberi ismeret nagyon könnyen válik bolondsággá és boldogsággá.

A teremtet valóságból, a létből, az emberi valóságból nagyon tapogatózhatunk Isten után, létéről sejtethetünk is valamit, a teremtet valóság utal Istenre és sóhajtózik Isten teljessége után. De ez csak sejtés marad, tapogatózás, lehetőség, Isten árnyéklenyomata, de nem ő. A képpel találkozunk, de nem az ő valóságával. Isten lényege, léte egyszerűen kisiklik az emberi megismerhetőség, a felfogásunk határai közül. Nincs ember és Isten között lényegi megfelelés. Isten egészen más!

A kereszt teológiája az a fordított irány, nem az emberi bölcsesség, ismeret, révület épít utat Istenhez, hanem maga Isten épít utat, egyirányú utat az ember felé. Nem az ember ragadja meg Isten lényét, hanem Isten kegyelme, szeretete ragadja meg a mi szerencsétlen, véges, bűnös, korlátok közt vergődő emberi egzisztenciánkat. Nem az ember a cselekvő az ő üdvösségére nézve. Örökkévaló létéért semmit sem tehet, hanem Krisztus keresztjében egyedül és kizárólag Isten cselekszik. Luther és a reformátorok ezt a kérdést teszik helyre, itt kerül a maga helyére a jó cselekedetek teológiája, az emberi bölcsesség, az ismeret, a ratio, a habitus, a szabad akarat, minden. Saját lényegéről, maga Isten beszél a kinyilatkoztatás által. Ezt a tényt a kereszt eseményét, amelyben benne van a teljes Krisztusi mű, egyedül a hit képes megragadni. *A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés. Ennek a hitnek az alapján nyertek Istentől jó tanúbizonyyságot a régiek.* (Zsid 11,1)

A hit kérdéseire csakis a hit vonzalmával és nem emberi bölcsességgel lehet közelíteni. A hit Isten műve bennünk! A hit azonban nem valamiben való rögeszmés hiszékenység, hanem feltétlen és teljes bizalom Isten iránt. Ez az egyetlen olyan ajándékba kapott habitus, ami képes megragadni azt a mély, megmagyarázhatatlan kegyelemet és szeretetet, ami ott a keresztben agonizáló Krisztusban jelent meg. Isten a szenvedésben és a látszólagos gyengeségben, alázatban jelenti ki önmagát. Isten az ellentétekben jelenti ki magát. Így lesz a kereszt bolondsága Isten megváltó bölcsessége.

Így érthető meg, hogy Jézus az út, mert nem én építek utat Istenhez, hanem ő hozzám. Krisztus az igazság, hanem az én kompromittált, relatív igazságom, vélt igazságom, hanem Isten igazsága érvényesül (a keresztben). Krisztus az élet, ami azt jelenti, benne leszünk új teremtetés, tőle kapjuk az új életet. Ő nem fényezget, toldozgat, foltozgat, hanem újat ad, megújít.

François Mauriac írja: „Egyetlen moccanása a tiszta Szeretetnek megsemmisíti a bűnös életet”. A kereszt – ahogyan Luther fogalmaz – Isten szeretetének

támadása a bűn ellen. Ez a reformáció lényege, és ebből indul ki minden következmény. Ez az alap.

Pál apostol írja: *A kereszt Isten hatalma és bölcsessége, minden hívőnek üdvösségére.* Augustinus szerint a kereszt az eredendő bűnre adott isteni válasz, a kegyelem meghirdetése.

Luther, Kálvin, nagy reformátoraink attól a kereszt teológusai, hogy ők mindent a kereszt valóságán át látnak, láttatnak és értelmeznek. Isten létét, az emberi mivoltot, létezés célját, ittlétünk értelmét, a hit lényegét, a megigazított életet, az üdvbizonyrágot, a teljes kérdéskört.

Kedves felszentelendő lelkészársak, kedves fiatalok!

Nagy reformátoraink szintén a kereszt történelmi valóságán át értelmezik a teológusi létformát is, azt a csodálatos hivatást, amin ti nem is olyan rég elindultatok. A *Heidelbergi disputáció*ban Luther így ír a teológusi hivatásról, annak lényegéről: „19. Nem az nevezhető méltán teológusnak, aki Isten láthatatlan dolgait az ő teremtett műveiben felfogva szemléli. 20. Hanem az nevezhető méltán teológusnak, aki Isten látható műveit (a kereszt tényét) a szenvedés és a kereszt által érti meg. 21. A kereszt teológusa azt mondja, ami a valóság.”

Tudom, hogy ez az egész történet sokaknak ma is érthetetlen örültség, másoknak botránkozás, másoknak egy közömbös semmi, de ez nekünk a lényeg, ez Isten csodája, ez Isten bölcsessége, ereje, ez az ő munkája értünk. Ez Isten minden értelmet meghaladó szeretete. És nektek ezt kell képviselnetek, hitelesen megélnetek a 21. század világában. Hogyan?

Annak idején Luther kérdése az volt: „Hol található egy kegyelmes Istent?” A mai világ egészen más kérdést fog felétek szegezni: talállok valahol valamiféle Istent? Vagy valóban meghalt az Isten, az ég üres, a világ már nem Isten világa? Mikor nehéz kérdésekre kell választ adnotok, márpedig kell, jusson jól eszettekbe mit mondott Jézus: *Ne féljetekek ezektől, akik a testet megölik, de a lelket nem öljetekek meg. Inkább féljetekek azoktól, akik mind a lelket, mind a testet elpusztítják.* (Mt 10,28) Vagy amit Pál apostol mondott: *Mert mi nem test és vér ellen harcolunk, hanem erők és hatalmasságok ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen..., éppen ezért vegyetekek fel Isten fegyverzetét.*

Kedves Szolgatársaim!

Lelki, szellemi szempontból is kemény, megpróbáló, megtevesztő időket élünk. Az értelem és értékvesztés korát, a nagy szabadságnak mondott modern rab-szolgaság korszakát. Ma nagyon kemény szellemi harc folyik a világban. Mert szabadság politikai korrektségére hivatkozva Istenről szólni szinte büntény, szinte tiltott. De és ma nem azoktól tartok, akik őt tagadják nyíltan, bátran, lelkesen, gúnyosan, mert az látható, az értelmezhető: van ellenfél, lehet érvelni, lehet harcolni. Sokkal inkább a mai spirituális kotyvalék a veszély, a Huxley-féle emberközpontú vallás. Ugyanaz a gnosztikus, szinkretista jelenség modern formanyelven, a szabadság eszményébe burkolva: minden konstruktum Isten, amit

te akarsz, amibe te hiszel. Nekünk továbbra is egyetlen világos utunk marad: a reformátori kereszt útja – mai formanyelven.

Bonhoeffer írta: „Ha én határozom meg, hol találom meg Istent, akkor mindig olyan Istent találok majd, aki valamiképpen rám hasonlít, aki kedvemben jár, aki saját természetemhez kötődik. Így én teremtek Istent. Am ha Isten dönti el, hogy hol lehet őt megtalálni, akkor ez úgy történik majd, hogy nem fog azonnal tetszeni a természetemnek, és egyáltalán nem felel meg ízlésemnek. Ez a hely pedig Krisztus keresztje.” Ámen.

Adorjáni Dezső Zoltán

Bölcsésé teszlek

A nyolc református és öt evangélikus ifjú lelképásztor felszentelése és a közös úrvacsoravétel mintegy megkoronázta a Romániai Református Egyház és Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház jubileumi közös zsinati ülését és nyilatkozatát, amelyben e két testvéregyház hálaadással tekint vissza a négy és fél évszázados békés együttélésére, amely alatt egymás hite által épülhettek. A felszentelt lelképásztorok nevében Kelemen Attila Csongor mondott beszédet.

Szeretett Testvéreim!

Szándékosan köszöntelek így, mert egy ennyire ünnepélyes, sőt történelmi alkalmon, amelyen két egyház zsinata, egyházi elöljárói, tapasztalt és fiatal lelképásztorai és egy népes gyülekezet van jelen, félő, hogy belekavarodnék a hivatalos megszólításokba. A főtiszteletű, főtisztelendő, nagytiszteletű, tiszteletes megszólításoknál a „testvér” megszólítás pedig sokkal inkább tartalmazza mindazt, amivel köszönteni szeretnék titeket: az egyházi elöljárók iránti tiszteletet, az egyház- és gyülekezeti tagok iránti elkötelezettséget, fiatal lelképásztortársaim iránti őszinte szeretetet, illetve tartalmazza még azt az áldott közösséget – és ez mindig csodálattal és hálával tölt el –, hogy annak ellenére, hogy mennyire különbözőek vagyunk, mégis, Jézus Krisztus által ugyanazt az egy igaz Istent nevezhetjük Atyánknak. Tehát a nemsokára felszentelendő fiatal lelképásztorok

nevében köszöntelek titeket, kedves testvéreim!

A fiatal kollégáimnak intézek egy kérdést: Emlékeztek-e, hogy amikor 2 évvel ezelőtt végeztünk, milyen bibliai idézet került fel a tablónkra? Nem csodálom, hogyha nem jut eszetekbe hirtelen, nekem is sokat kellett gondolkoznom, míg rájöttem. Nem is olyan könnyű ellenőrizni, felkeresni, mert tablónk félreeső helyen van a teológia zezzugos folyosóin, de számunkra kedves nevek és arcok sorakoznak rajta. És ott van még az a bizo-